

**UCHWAŁA NR XXX/184/16
RADY GMINY RADZIECHOWY-WIEPRZ**

z dnia 23 września 2016 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Radziechowy – Wieprz na lata 2016 – 2020”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446) oraz art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.)

Rada Gminy Radziechowy - Wieprz uchwala, co następuje:

§ 1.

Po pozytywnym zaopiniowaniu przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków przyjąć „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Radziechowy – Wieprz na lata 2016 – 2020” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Radziechowy – Wieprz.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Radziechowy - Wieprz

Piotr Piela

Załącznik do Uchwały Nr XXX/184/16

Rady Gminy Radziechowy-Wieprz

z dnia 23 września 2016 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY RADZIECHOWY-WIEPRZ NA LATA 2016 - 2020

I. Spis pojęć.

Ilekoć w niniejszym programie jest mowa o:

- 1) programie – rozumie się przez to „Gminny Program opieki nad zabytkami Gminy Radziechowy – Wieprz na lata 2016-2020”;
- 2) konserwatorze zabytków – rozumie się przez to Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach;
- 3) rejestrze zabytków – rozumie się przez to rejestr zabytków prowadzony przez Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach;
- 4) zabytek- to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

II. Uwarunkowania prawne gminnego programu opieki nad zabytkami.

Zabytki należą do podstawowych dóbr kształtujących tożsamość regionalną. Tym samym decydują o konkurencyjności przestrzeni, wzmacniają różnorodne działania gospodarcze i przyczyniają się do rozwoju regionu. Zadbane, dobrze eksponowane zabytki stanowią wartość ekonomiczną cenioną przez społeczeństwo.

Obowiązek opieki nad zabytkami nakładają na samorządy dwie ustawy:

1. Ustawa z dnia 8.03.1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U.2016, poz. 446 ze zm) w art. 7.1.9. pomiędzy zadaniami własnymi gmin wymienia m.in. sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2014r.poz.1446 z późn.zm) nakłada na organy samorządowe obowiązek:

- uwzględnienia ochrony zabytków opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju gminy, studiów uwarunkowań, planów zagospodarowania przestrzennego gminy;
- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy objętych wojewódzką ewidencją zabytków;
- przekazywania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie nie dłuższym niż trzy dni od momentu przyjęcia zawiadomienie o odkryciu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem lub zabytkiem archeologicznym;
- sporządzania na okres 4 lat gminnego programu opieki nad zabytkami.

III. Opieka nad zabytkami w dokumentach programowych.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami definiuje pojęcie zabytku, ponadto wprowadza pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami.

Zabytki pogrupowano w trzech grupach jako zabytki nieruchome, ruchome i archeologiczne.

W myśl ustawy ochronie i opiece podlegają (bez względu na stan zachowania) :

- 1) **zabytki nieruchome** będące w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,
- d) dziełami budownictwa obronnego,
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2) zabytki ruchome będące w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997r. o bibliotekach (Dz.U. Nr 85, poz. 539 z 1998r. późn.zm.),
- f) instrumentami muzycznymi,
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,
- c) kurhanami,
- d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto „Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej” (art. 6.2. ustawy).

Ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Opieka nad zabytkiem (art. 5 ustawy) sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku,
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku,
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie,
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Opis form i sposobów ochrony zabytków.

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami formami ochrony zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Dla zabytków znajdujących się na terenie województwa Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi rejestr zabytków. Wpisu do rejestru dokonuje się na mocy decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wydanej z urzędu, bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy.

Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Podobnie zabytki ruchome mogą być wpisywane do Rejestru Zabytków Ruchomych prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia, może uznać za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury, określając jego granice. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może złożyć wniosek, o którym mowa, po uzyskaniu opinii Rady Ochrony Zabytków.

Rada Gminy, po zasięgnięciu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia. Wójt, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy.

Kolejną formą ochrony obiektów i obszarów zabytkowych są ustalenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, którego projekt uzgadniany jest z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

W obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględniono ochronę zabytków w szczególności ochronę:

- zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;

Na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami każda gmina prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków, która stanowi podstawę do sporządzenia Programu Opieki nad Zabytkami. Ewidencja ta jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy i obejmuje:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;

- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków;

Objecie zabytków nieruchomych Gminną Ewidencją Zabytków samo w sobie nie stanowi formy ich ochrony, jednakże – obok zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia oraz parków kulturowych – stanowi podstawę do objęcia tych zabytków ochroną w formie zapisu w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

IV. Ogólna charakterystyka zasobów gminy.

Gmina posiada stosunkowo duży zasób obiektów zabytkowych. Koncentrują się one w historycznych częściach wsi, w których zostały utworzone strefy ochrony krajobrazu kulturowego (Radziechowy, Wieprz, Juszczyzna, Brzuśnik, Bystra). Zachowała się przede wszystkim tradycyjna zabudowa drewniana, a także pojedyncze zespoły sakralne (w Radziechowach i Juszczyźnie) i dworskie (w Wieprzu) oraz liczne kapliczki i figury przydrożne, a także zabytki archeologiczne.

Zachowały się czytelne historyczne układy przestrzenne wsi Bystra i Radziechowy, a także przekształcone lecz z zachowaniem równowagi między formą pierwotną a współczesną wsi Brzuśnik, Bystra, Wieprz, Juszczyzna, Radziechowy i Przybędza. Są to główne układy typu skupionego ulicowego w różnych odmianach lub typu porzuczonego (Stary Dwór i Przybędza).

Radziechowy :

Jedna z najstarszych wsi Żywiecczyny - już w 1390 roku założono tu parafię. W centrum wsi murowany, zabytkowy, wielokrotnie przebudowywany Kościół parafialny p.w. Św. Marcina. We wnętrzu późnobarokowy ołtarz z XVIII w i późnogotycka Madonna z Dzieciątkiem datowana na 1510 r. Warte obejrzenia są również kaplice; tzw. "U Dziadka" przy drodze do Twardorzeczki i na "Foksowej Kępie" z 1868r. przy drodze Żywiec - Zwardoń na Horolnej. Przez miejscowość przepływa strumień Wieśnik. Wzdłuż drogi liczne krzyże i kapliczki przydrożne świadczące o przywiązaniu religijnym mieszkańców. Parafia miała też wielu wybitnych proboszczów, od księdza S. Kaszkowca który prowadził radziechowskich chłopów na odsiecz Częstochowy, poprzez księdza W. Kaczmarczyka wpisującego się skromnością i prostotą a nade wszystko odwagą wobec okupanta hitlerowskiego, aż po księdza Dziekana S. Gawlika - budowniczego kaplic w Przybędzy i Ostrym oraz wspianego Krzyża Jubileuszowego na Matysce. To z jego inicjatywy została wybudowana tzw. "Golgota Beskidów" - Droga Krzyżowa biegnąca z Radziechów pod Krzyż Jubileuszowy. Z Radziechów biegnie szlak turystyczny na Magurkę Radziechowską i Wiślańską i dalej na Baranią Górę lub Skrzyczne. Do wsi docierają autobusy komunikacji miejskiej nr 5. Można tu też dotrzeć autobusami PKS (przystanek Radziechowy) lub koleją - Stacja Radziechowy - Wieprz. W centrum wsi znajduje się też Dom Ludowy, Strażnica OSP (rok zał. 1905), Ośrodek Zdrowia, Apteka i Urząd Pocztowy Radziechowy (34-381).

Wieprz:

Wieś położona wzdłuż prawego brzegu Soły – posiada wspaniałe tereny rekreacyjne, miejsce odpoczynku. Warto spróbować też wędkowania w nurcie górskiej rzeki Soły. Na południowych krańcach wsi (gdź miał służyć trzech wsiom) znajduje się Kościół Niepokalanego Serca NMP z ciekawym wystrojem (grafiki) i wspaniałymi 40 głosowymi organami firmy Truszczyński. Przy drodze zabytkowa kaplica z 1886r i wiele mniejszych przydrożnych kapliczek i krzyży. Warto zobaczyć ekspozycję prac rzeźbiarskich, znanej i cenionej twórczyni ludowej Anny Ficoń. Przy swoim domu - Wieprz 288, prowadzi małą izbę pracy twórczej. Przy granicy z Radziechowami umiejscowiona jest siedziba Urzędu Gminy Radziechowy-Wieprz. Ciekawym i wartym obejrzenia jest też zespół dworski w Wieprzu z zabytkowym budynkiem dawnego zajazdu-karczmy.

W Wieprzu znajduje się również Dom Ludowy, Strażnica OSP (rok zał. 1925), Ośrodek Zdrowia i 2 apteki. Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Wieprzu - to nowy kompleks budynków zlokalizowanych przy boisku i budynkach LKS "Jedność" w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Soły. Dojazd do Wieprza autobusami PKS i MZK Żywiec (linia nr 15) oraz koleją (stacja Radziechowy-Wieprz).

Juszczyzna:

Wieś o stosunkowo luźnej zabudowie usytuowana wzdłuż potoku Juszczyznka. W centrum niewielki, zabytkowy drewniany Kościół Nawiedzenia NMP z 1927 r. Jest on przykładem kontynuacji tradycji ciesielskich i drewnianego budownictwa sakralnego na Żywiecczynie. Za kościołem wybudowana

współcześnie dzwonnica z Kaplicą Matki Boskiej. Corocznie w Niedzielę Palmową organizowane są tu konkursy palm wielkanocnych. Wzdłuż drogi liczne kapliczki i krzyże przydrożne. W przysiółku Zarębniaki piękna kamienna figura Matki Boskiej. Corocznie 15 sierpnia, organizowane jest tu święcenie ziół. Inicjatorem tych działań jest znany zielarz, gawędziarz i ludowy meteorolog Andrzej Murański z Juszczyny. W Juszczynie działają też znane gawędziarki i bibułkarki Maria i Barbara Grzegorek czy Kazimiera Paciorek. Obok kościoła Szkoła Podstawowa i Gimnazjum z nowoczesną salą gimnastyczną. W centrum wsi zlokalizowano również Dom Ludowy i Strażnicę OSP. Z Juszczyny prowadzi żółty szlak na Przypór, Juszczynkę, Słowiankę i dalej na Romankę i Rysiankę.

Bystra:

Wieś rozlokowana wzdłuż potoku Bystrzanka. W centrum budynek Szkoły Podstawowej, Strażnicy OSP, Domu Ludowego i Urzędu Pocztowego Bystra (34-382). Liczne kapliczki przydrożne w tym piękna kamienna z figurą MB Różańcowej.

Brzuśnik:

Wieś u stóp Kiczory i Magury. W centrum wsi usytuowano Szkołę Podstawową i Budynek Kulturalno - Oświatowy z nową salą kulturalno-rozrywkową na 300 miejsc. Budynek jest też siedzibą działającego na terenie gminy Stowarzyszenia Społeczno - Kulturalnego "Grojecowanie" które prowadzi Zespół Regionalny "Grojecowanie" i "Mali Grojecowanie". Wzdłuż drogi liczne kapliczki przydrożne oraz Kaplica z 1881r., przebudowana w 1924 r. Od kościoła parafialnego z Wieprza, wzdłuż drogi na Przegibek usytuowano stacje Drogi Krzyżowej.

Przybędza:

Wieś typowo letniskowa o luźnej zabudowie, rozciąga się wzdłuż potoku Przybędza. W centrum współczesna Kaplica MB Częstochowskiej z ośrodkiem oazowym, Szkoła Podstawowa, Dom Ludowy, Ośrodek Zdrowia i Strażnica OSP. Spod szkoły zaczyna swój bieg ścieżka dydaktyczna "Matyska" dł. 2860m - prowadząca w terenie wytypowanym do ochrony ze względu na stanowiska trzech zagrożonych roślin wpisanych do Polskiej Czerwonej Księgi Roślin.

V. Zabytki Gminy Radziechowy-Wieprz.

Na terenie Gminy Radziechowy-Wieprz znajdują się następujące zabytki wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:

1. **Kościół Parafialny p.w. św. Marcina w miejscowości Radziechowy**, stanowiący własność Parafii Rzymsko-Katolickiej, wpisany do rejestru zabytków Decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (L.dz. K1.IV.5340/77 Nr rejestru: Księga A-183/77 z dnia 20.09.1977r.). Kościół wzniesiony został w XIV/XV, rozbudowany w pierwszej połowie XVIII w., murowany, jednonawowy, z prezbiterium zakończonym trójbocznie i oszkarpowanym, sklepiony kolebkowo z lunetami, z wieżą dobudowaną w 1800r., kwadratową, o podziałach ramowo-pilastrowych, zwieńczoną hełmem baniastym. Stanowi cenny przykład barokowej architektury sakralnej z elementami starszej budowli gotyckiej.

2. **Osada z epoki kamienia w Wieprzu**, położona na polu P. Anieli Caputa, zwanym Chyśkowiec, na południowo-zachodnim stoku masywu Grojca, w połowie wysokości od szczytu, na zachód i nieco poniżej grupy domów przysiółka Wieprz – Góra. Posiada dużą wartość archeologiczną, historyczną i kulturalną i jako taka otoczona jest ochroną prawa. Osada znajduje się w granicach parceli katastralnej nr 292/2 i 302, wpisana została do rejestru zabytków Decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków L.dz. IV.5340/86/87 z dnia 17.02.1988r. Nr rejestru: A-548/87.

3. **Cmentarz choleryczny w miejscowości Radziechowy** zamknięty w roku 1893r. ogrodzony siatką metalową, z bramą, mogiłami nagrobkami, pomnikami i zielenią cmentarną w granicach działki nr 1816. Cmentarz epidemiologiczny-choleryczny z krzyżem erekcyjnym z 1893r. z piaskowca upamiętniającym ofiary epidemii wsi Radziechowy oraz pomnikiem poświęconym poległym za wolność Polski z lat 1939-45, posiada dobrą czytelność układu cmentarza, mogił i pomniki o wartościach historycznych oraz dobrze zachowany drzewostan. Cmentarz ten został zakwalifikowany do wpisu do rejestru zabytków protokołem z posiedzenia Komisji Ewidencyjnej ds. Zabytkowych Cmentarzy z dnia 28.01.1987r. Zarządu Ochrony i Konserwacji Zespołów Pałacowo-Ogrodowych w Warszawie. Cmentarz wpisany został do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Decyzją L.dz. KL.IV-5340/42/89 z dnia 16.01.1990r. Nr rejestru A-639/90.

4. **Cmentarz Parafialny rzymsko-katolicki** w miejscowości Radziechowy powstały w 2 połowie XIX w. wraz z krzyżem erekcyjnym z 1893 r., mogiłami, nagrobkami i zielenią cmentarną. Cmentarz położony w granicach działek nr 1634, 1635, 1636, 1637, 1637/3, 1637/5 stanowiących własność parafii Rzymsko-Katolickiej w Radziechowach.

Cmentarz w Radziechowach posiada dobrą czytelność układu, kwater mogił i nagrobków oraz dobrze zachowaną zielen cmentarną. Część mogił i nagrobków posiada wartość historyczną i artystyczną (stara część cmentarza). Cmentarz ten został zakwalifikowany do wpisu do rejestru zabytków protokołem Komisji Ewidencyjnej ds. Zabytkowych cmentarzy przy Zarządzie Ochrony i Konserwacji Zespołów Pałacowo-ogrodowych w Warszawie z dnia 28.01.1987r.

Wpisany do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków decyzją L.dz. KL.IV/5340/24/89 z dnia 17.01.1990r. Nr rejestru A-622/90.

Poniżej zamieszczone zostało zestawienie zawierające obiekty wyznaczone przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków zgodnie z art. 7 Ustawy z dnia 18.03.2010 roku o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 75, poz. 474)

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Radziechowy-Wieprz

Bystra

- 1.Dom drewn. nr 11
- 2.Dom drewn. nr 12
- 3.Dom drewn. nr 26
- 4.Dom drewn. nr 32
- 5.Chałupa drewn. nr 35 (w wojew. ewidencji błędny nr 37)
- 6.Dom drewn. nr 42
- 7.Chałupa drewn. nr 43
- 8.Chałupa drewn. nr 44
- 9.Obora drewn. przy pos. nr 47
- 10.Dom drewn. nr 62
- 11.Dom drewn. nr 64
- 12.Obora drewn. w obr. posesji nr 64
- 13.Dom drewn. nr 73
- 14.Figura kamienna Matki Boskiej Różańcowej przy pos. nr 82 z 1889r.
- 15.Dom drewn. nr 82 (w wojew. ewidencji błędnie pod nr 57)
- 16.Dom drewn. nr 87
- 17.Dom drewn. nr 94
- 18.Kaplica murowana z końca XIXw. na skrzyż. ul. Beskidzkiej (Wieprz) z drogą do Bystrej

Brzuśnik

- 1.Dom drewn. nr 1 (na granicy z Wieprzem, przy ul. Zielonej w Wieprzu), błędnie przypisany do Wieprza
- 2.Kaplica mur. obok posesji nr 9 z 1924r.
- 3.Kapliczka w obrębie posesji nr 23
- 4.Kapliczka mur. naprzeciw nr 26
- 5.Dom drewn. nr 42

- 6.Dom drewn. z oborą nr 46
- 7.Dom drewn. nr 48
- 8.Dom drewn. nr 50
- 9.Dom drewn. obok nr 52 (zielone elewacje)
- 10.Stodoła drewn. przy posesji nr 53
- 11.Dom drewn. nr 76
- 12.Dom mur. nr 81
- 13.Dom mur. nr 84
- 14.Dom mur. nr 98
- 15.Kapliczka mur. koło domu nr 98 (na skrzyżow. z drogą na Brzuśnik)
- 16.Dom drewn. nr 101
- 17.Kapliczka słupowa obok domu nr 131 z 1856r.
- 18.Stanowisko archeologiczne Nr 15, AZP 111-49, epoka kamienia

Juszczyna

- 1.Stodoła drewn. w obrębie posesji nr 42
- 2.Dom drewn. Nr 52, nie zidentyfikowany (rozebrany lub całkowicie przebudowany)
- 3.Dom drewn. Nr 64/189 (część domu nr 189 rozebrana)
- 4.Dom drewn. Nr 66
- 5.Dom drewn. Nr 74
- 6.Dom mur. Nr 76
- 7.Dom drewn. Nr 95
- 8.Dom drew. Nr 99
- 9.Dom drewn. nr 103
- 10.Dom drewn. Nr 111
- 11.Kościół paraf. pw. Nawiedzenia NMP nr 115
- 12.Plebania kościoła paraf. drewn. nr 115
- 13.Dom drewn. Nr 147
- 14.Dom drewn. Nr 166
- 15.Stodoła drewn. Nr 166
- 16.Dom mur. Nr 167
- 17.Dom drewn. Nr 200
- 18.Dom mur. Nr 219
- 19.Kapliczka mur. przy pos. Nr 219
- 20.Dom mur. Nr 220
- 21.Krzyż przydrożny k. Nr 239 z 1900r.
- 22.Figura przydrożna kam. Matka Boska z Dzieciątkiem, polichromow. koło nr 245, z 1888r.
- 23.Krzyż przydrożny drewn. koło nr 262
- 24.Obora kam. przy posesji Nr 278 (w wojew. ewidencji błędny nr 134)

25.Kapliczka wnękowa mur. z 1937r. koło nr 397

26.Krzyż kam. koło domu nr 407, ok. 1903r.

Przybędza

1.Dom drewn. ul. Klonowa nr 1 (dawny nr 590)

2.Kapliczka wnękowa ul. Miła koło domu nr 16 z 1933r.

Radziechowy

1.Dom murów. ul. Bielów nr 117

2.Dom murów. ul. Bukowa nr 761, róg ul. Główna

3.Kaplica mur. ul. Cesarska, Horolna (na „Foksowej Kępie”)

4.Stodoła drewn. ul. Dębowa 692

5.Dom drewn. ul. Główna nr 6

6.Kapliczka mur. ul. Główna, naprzeciw domu nr Nr 12 (koło domu handlowego)

7.Kapliczka mur. ul. Główna/plac koło domu Nr 48. Buków (na skrzyż. z ul. Pęków)

8.Dom mur. ul. Główna nr 48 (naprzeciw skrzyżow. z ul. Pęków)

9.Spichlerz drewn. ul. Główna, koło posesji nr 48

10.Dom mur. ul. Główna nr 56

11.Dom drewn. ul. Główna nr 64

12.Dom mur. ul. Główna nr 103

13.Kapliczka mur. ul. Główna, naprzeciw domu nr 155

14.Dom drewn. ul. Główna nr 235

15.Dom drewn. ul. Główna nr 270

Kaplica mur. ul. Główna obok posesji nr 342

Dom drewn. ul. Główna nr 343

Dom mur. ul. Główna nr 409

Dom drewn. ul. Główna nr 433, z drewnianym spichlerzem w obrębie zagrody

Dom drewn. ul. Główna nr 674 (dawny zajazd)

Dom mur. ul. Główna nr 762

Krzyż przydrożny drewn. koło posesji nr 1307 ul. Główna (w woj. ewidencji błędny nr pos. 1113)

Stodoła drewn. ul. Jasna nr 357

Dom mur. ul. Jasna nr 369

Dom drewn. ul. Jaworowa nr 670

Dom drewn. ul. Kasoni nr 257

Kaplica mur. „U Dziadka” ul Lipowa

Wapiennik, ul. Lipowa (w pobliżu kaplicy „U Dziadka”)

Cmentarz katolicki, ul. Lipowa, dz nr 1634, rej. zab. nr A-622/90

Dom mur. ul. Łukowa nr 523

Dom mur. ul. Maciejków nr 94, róg ul. Główna

Dom mur. ul. Nowa nr 723 (d. nr 34), róg ul. Główna

Kościół paraf. pw Św. Marcina ul. Plebańska nr 1, dz nr 7159, rej. zab. nr A-183/77
Cmentarz przykościelny ul. Plebańska nr 1, rej. zab. nr A-183/77
Dom drewn. ul. Promienna nr 615
Cmentarz choleryczny, ul. Przeczna, dz nr 1816, rej. zab. nr A-639/90
Dom mur. ul. Różana nr 425
Dom mur. ul. Różana nr 700, róg ul. Główna
Dom mur. ul. Słoneczna nr 371, róg ul. Główna
Stodoła drewn. ul. Stanowa nr 282 (naprzeciw nr 380)
Krzyż przydrożny kamienny koło przedszkola nr 1, ul. Św. Marcina
Dom drewn. ul. Św. Marcina nr 62
Dom drewn. ul. Św. Marcina nr 66
Stodoła mur. ul. Św. Marcina nr 66
Dom drewn. ul. Św. Marcina nr 69
Dom mur. ul. Św. Marcina nr 71
Dom drewn. ul. Św. Marcina nr 107
Stodoła dewn. ul. Św. Marcina nr 262 (w wojew. ewid. błędny nr 278)
Dom mur. ul. Św. Marcina nr 618
Dom mur. ul. Św. Marcina, obok nr 642
Dom drewn. ul. Św. Marcina nr 828
Dom mur. ul. Topolowa nr 38
Dom drewn. ul. Wałowa nr 12, róg ul. Główna
Dom drewn. ul. Wałowa, róg ul. Główna (między nr Wałowa 12 a nr 270 ul. Główna)
Dom drewn. ul. Wisłów nr 112
Dom drewn. ul. Wisłów nr 376
Krzyż drewniany na Matysce, ul. Zielona
Stanowisko archeologiczne Nr 2, AZP 111-48, epoka kamienia
Stanowisko archeologiczne Nr 1, AZP 111-48, epoka kamienia
Stanowisko archeologiczne Nr 7, AZP 111-49, wczesne średniowiecze
Stanowisko archeologiczne Nr 8, AZP 111-49, epoka kamienia
Stanowisko archeologiczne Nr 9, AZP 111-49, okres nowożytny
Stanowisko archeologiczne Nr 10, AZP 111-49, wczesne średniowiecze
Stanowisko archeologiczne Nr 11, AZP 111-49, okres nowożytny
Stanowisko archeologiczne Nr 12, AZP 111-49, wczesne średniowiecze
Stanowisko archeologiczne Nr 13, AZP 111-49, wczesne średniowiecze
Stanowisko archeologiczne Nr 14, AZP 111-49, wczesne średniowiecze
Wieprz
Dom drewn. ul. Beskidzka nr 317
Dom drewn. ul. Borowa nr 229

Dom mur. ul. Borowa nr 303
Dom drewn. ul. Browarna nr 307, róg ul. Żywiecka
Dom drewn. ul. Centrum nr 154, kon. XIXw.
Dom drewn. (dawna plebania) ul. Dębowa nr 359
Dom drewn. ul. Górnicza nr 26
Dom drewn. ul. Górnicza nr 78
Dom mur. ul. Górnicza nr 206
Kościół paraf. pw Niepokalanego Serca NMP ul. Kościelna nr 680
Dom mur., dawny zajazd (tzw. „Belweder”) ul. Nowy Dwór nr 10
Dom mur. ul. Pod Grójcem nr 124
Budynek mur. starej szkoły, ul. Spacerowa
Budynek mur. przedszkola ul. Spacerowa nr 130, róg ul. Żywiecka
Budynek dawnej obory, ob. garaż przy przedszkolu, ul. Spacerowa nr 130, róg ul. Żywiecka
Dom mur. ul. Wodna nr 103
Dom mur. ul. Wodna nr 105
Dom mur. ul. Wrzosowa nr 43
Dwór mur. ul. Żywiecka nr 1 - w dawnym zespole folwarcznym
Oficyna dworska mur. ul. Żywiecka nr 8 - w dawnym zespole folwarcznym
Gorzelnia mur. ul. Żywiecka nr 1 - w dawnym zespole folwarcznym
Obora I mur. ul. Żywiecka nr 1 - w dawnym zespole folwarcznym
Obora II mur. ul. Żywiecka nr 1 - w dawnym zespole folwarcznym
Zespół budynków mieszkań, („czworaki”) mur. ul. Żywiecka nr 2 - w dawnym zespole folwarcznym
Stodoła mur. -drewn. ul. Żywiecka nr 1 - w dawnym zespole folwarcznym
Dom mur. ul. Żywiecka nr 14(?)
Dom mur. ul. Żywiecka nr 12
Sklep GS, poczta (dawny zajazd) ul. Żywiecka nr 38, róg ul. Górską
Dom mur. ul. Żywiecka nr 84
Dom drewn. ul. Żywiecka nr 85
Dom mur. ul. Żywiecka nr 97, w wojew. ewidencji błędny nr 351
Dom mur. ul. Żywiecka nr 188, róg ul. Zakładowa
Dom mur. ul. Żywiecka nr 273
Dom mur. ul. Żywiecka nr 291. W wojew. ewidencji błędny nr 240
Dom mur. ul. Żywiecka nr 293
Dom drewn. ul. Żywiecka nr 361
Dom mur. ul. Żywiecka nr 424
Dom drewn. ul. Żywiecka, naprzeciw kościoła
Krzyż przydrożny drewniany, ul. Żywiecka, naprzeciw kościoła (przy posesji ul. Krótka nr 834)
Kaplica mur. z 1886r. ul. Żywiecka, róg ul. Słoneczna (obok krzyż drewniany)

Dom drewn. ul. Źródłana nr 69

Osada z epoki kamienia, dz nr 292/2, 302, rej. zab. nr 548/87, stanowisko nr 4, AZP 111-49

Stanowisko archeologiczne Nr 5, AZP 111-49, wczesne średniowiecze

Stanowisko archeologiczne Nr 6, AZP 111-49, epoka kamienia

Stanowisko archeologiczne Nr 16, AZP 111-49, okres nowożytny

Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków objęte są wymogami ochrony konserwatorskiej, wynikającej z ustawy. Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcje i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego zezwolenia. Stan zabytków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków najogólniej można ocenić jako zły – za wyjątkiem zabytków sakralnych.

VI. Cele i kierunki działań związane z ochroną zabytków.

1. Główne cele polityki gminy w zakresie ochrony zabytków:

nadrzędnym celem programu jest zahamowanie degradacji i zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz wykorzystanie tych zasobów na potrzeby kształtowania atrakcyjnego wizerunku Gminy poprzez:

- 1) upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej,
- 2) tworzenie przyjaznych warunków współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych dla zachowania właściwej opieki nad nimi,
- 3) włączenie problematyki ochrony zabytków do bieżących zadań gminy,
- 4) budowanie świadomości społeczności lokalnej w zakresie idei ochrony zabytków oraz kształtowanie postaw promujące zadania sprzyjających ochronie zabytków.

2. Działania związane z opieką nad zabytkami

- 1) Podejmowanie starań o dofinansowanie prac przy zabytkach ze środków zewnętrznych
- 2) Wsparcie finansowe z budżetu gminy dla prac konserwatorskich przy ogólnie dostępnych obiektach zabytkowych wpisanych do rejestrów zabytków
- 3) Prowadzenie zajęć fakultatywnych dotyczących dziedzictwa historycznego i kulturowego gminy w szkołach podstawowych i gimnazjalnych gminy Radziechowy – Wieprz.
- 4) Ustalenie ścieżek dydaktycznych wzdłuż najciekawszych zabytków (ślądem kapliczek, tradycyjna architektura)
- 5) Wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za zabytki na terenie gminy.
- 6) Upublicznianie informacji o zabytkach w biuletynie Informacyjnym „Nasza Gmina Radziechowy – Wieprz”
- 7) Udostępnianie ewidencji i programu na stronach internetowych gminy.
- 8) Pomoc przy ewentualnych badaniach naukowych na terenie naszej gminy.

3. Finansowanie

1. Zakłada się, że zadania określone w programie będą realizowane w wyniku działań władz samorządowych (prawnych, finansowych, programowych) oraz wspólnie z Wojewódzkim Urzędem ochrony Zabytków oraz z właścicielami i posiadaczami obiektów, diecezjami, organizacjami pozarządowymi i ośrodkami naukowymi. Jednak główny obowiązek dbania o stan obiektów zabytkowych, a tym samym ponoszenia kosztów związanych z pracami konserwatorskimi spoczywa na właścicielach dysponentach obiektów zabytkowych.

Corocznie w uchwale budżetowej Rada Gminy określa wysokość środków przeznaczonych z budżetu gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy obiektach wpisanych do gminnej ewidencji zabytków.

2. Potencjalnie źródłem dofinansowania zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego mogą być środki: z Ministerstwa Kultury, Wojewody Śląskiego będącego w dyspozycji Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Funduszu Kościelnego oraz Unii Europejskiej.

VII Monitoring i ewaluacja programu.

1. W stosunku do poprzedniego planu z Gminnej Ewidencji Zabytków, Wojewódzki Konserwator Zabytków, wyłączył:

budynek mieszkalny konstrukcji drewnianej w Radziechowach ul. Kasoni 165,(rozbiórka)

budynek mieszkalny konstrukcji murowanej w Wieprzu ul. Żywiecka 143

(rozbiórka).

2. Stan realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami za lata 2011-2015, Wójt przedstawił Radzie Gminy, która 29.01.2016r. jednogłośnie podjęła uchwałę nr XXI/116/16 w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji „Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Radziechowy–Wieprz na lata 2011-2015” za okres 2013-2015.

3. Nie zostały zgłoszone żadne wnioski oraz uwagi.